

3.3 Narození, zemřelí, sňatky, rozvody

- příznivý vývoj ukazatelů porodnosti
- naděje dožití žen při narození byla v Jihomoravském kraji nejvyšší z České republiky
- v roce 2004 v mezikrajském srovnání nejnižší kojenecká úmrtnost
- příčinám úmrtí věvodí nemoci oběhové soustavy
- pokles počtu sňatků doprovází nárůst počtu rozvodů

Na vývoj počtu obyvatelstva působí dvě základní složky - přirozená měna a stěhování. Přirozená měna je základem demografických procesů ve smyslu bilance živě narozených a zemřelých, narození jsou tedy kladnou položkou, zemřelí položkou zápornou. U migrace jsou kladnou položkou přistěhovalí, zápornou vystěhovalí. Výsledkem je pak celkový přírůstek nebo úbytek obyvatelstva. Za období let 2000 až 2004 jsou tyto údaje uvedeny v tabulce 3.3.1. Je nutno podotknout, že přirozený přírůstek, tedy stav, kdy počet narozených byl vyšší než počet zemřelých, byl v Jihomoravském kraji naposledy zaznamenán v roce 1993 (13 556 narozených a 13 171 zemřelých).

Počet živě narozených ve sledovaném období je příliš obecný ukazatel, stejně jako **hrubá míra porodnosti**, což je počet živě narozených na 1 000 obyvatel středního stavu. Vyšší vypovídací schopnost má například **míra plodnosti podle věku**, což je počet živě narozených dětí ženám v určité věkové kategorii připadající na 1 000 žen v dané věkové kategorii (**hrubá míra plodnosti** je počet živě narozených dětí na 1 000 žen ve věku 15 až 49 let). Dalším ukazatelem je **úhrnná plodnost**, což je počet dětí, které by se živě narodily každé ženě během celého jejího reprodukčního období (za nějž je považováno věkové rozpětí 15 až 49 let), pokud by se během tohoto reprodukčního období neměnila míra plodnosti žen podle věku. Předpokládá se dále nulová úmrtnost žen během reprodukčního období. Dosahuje-li úhrnná plodnost hodnoty přibližně 2,1, pak je zajištěna prostá reprodukce obyvatelstva bez významného přirozeného přírůstku či úbytku, klesne-li pod tuto hodnotu, početní stav populace nabývá tendenci k dlouhodobému snižování. Odvozeným ukazatelem je **hrubá míra reprodukce**, ta udává počet dívek, které by se průměrně narodily živě jedné ženě v dané populaci v průběhu jejího reprodukčního období za předpokladu zachování míry plodnosti žen podle věku, zjištěném v daném období. **Čistá míra reprodukce** je od hrubé míry odlišena tím, že respektuje úmrtnostní poměry v dané populaci. Vyjadřuje, kolik dívek, které by se podle hrubé míry reprodukce narodily v průměru každé ženě, by se dožilo věku matky v době svého narození. Pokud je čistá míra reprodukce rovna 1,0, početní stav populace by zůstal perspektivně zachován.

Tab. 3.3.1 Charakteristiky pohybu obyvatelstva

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Celkový přírůstek	-1 703	-3 494	-2 701	778	631	2 334
muži	-720	-1 889	-1 535	998	453	1 173
ženy	-983	-1 605	-1 166	-220	178	1 161
Přirozený přírůstek	-2 503	-2 030	-1 870	-2 074	-932	1 571
muži	-1 168	-834	-814	-840	-317	851
ženy	-1 335	-1 196	-1 056	-1 234	-615	720
Přírůstek stěhováním	800	-1 464	-831	2 852	1 563	763
muži	448	-1 055	-721	1 838	770	322
ženy	352	-409	-110	1 014	793	441
Na 1 000 obyvatel						
celkový přírůstek	-1,5	-3,1	-2,4	0,7	0,6	2,1
přirozený přírůstek	-2,2	-1,8	-1,7	-1,8	-0,8	1,4
přírůstek stěhováním	0,7	-1,3	-0,7	2,5	1,4	0,7

Při hodnocení ukazatelů porodnosti v roce 2000 až 2004 je možno konstatovat vcelku příznivý vývoj, podle očekávání demografů je to důsledek nástupu generace matek ze silných populačních ročníků konce sedmdesátých let. V uvedeném období rostl počet živě narozených dětí, v roce 2004 se jich živě narodilo 10 660, což bylo o 1 093, tj. o 11,4 % více, než v roce 2000, průměrný roční přírůstek činil 2,7 %. Zvýšil se i ukazatel hrubé míry porodnosti, na 1 000 obyvatel připadlo v roce 2004 celkem 9,5 narozených dětí, o 1,1 více, než v roce 2000. Příznivý vývoj zaznamenal i ukazatel úhrnné plodnosti.

Tab. 3.3.2 Počet narozených

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Narození celkem	9 592	9 644	10 100	10 032	10 689	1 097
Živě narození	9 567	9 626	10 067	10 007	10 660	1 093
na 1 000 obyvatel	8,4	8,5	9,0	8,9	9,5	1,1
Mrtvě narození	25	18	33	25	29	4
Živě narození mimo manželství	1 603	1 788	2 021	2 352	2 670	1 067
podíl z živě narozených celkem (%)	16,8	18,6	20,1	23,5	25,0	8,3
Úhrnná plodnost	1,092	1,107	1,153	1,142	1,210	0,118
Průměrný věk matky při narození dítěte	26,9	27,3	27,7	28,1	28,5	1,6
při narození 1. dítěte	25,0	25,4	25,9	26,3	26,8	1,8
Čistá míra reprodukce	.	.	0,555	0,550	0,580	x
Hrubá míra reprodukce	.	.	0,561	0,555	0,585	x

Hrubá míra plodnosti, uvedená v tabulce 3.3.3, ukazuje srovnání kraje a jeho okresů s úrovní České republiky. Ve všech okresech došlo ke zlepšení tohoto kvalitativního ukazatele, zároveň je zde však patrný fakt, že tři okresy (Blansko, Břeclav a Hodonín) měly v celém sledovaném období proti republikovému údaji vždy nižší hodnoty. Pouze okres Brno-venkov byl vždy nad úrovní kraje i republiky.

Tab. 3.3.3 Hrubé míry plodnosti podle okresů

(živě narození na 1 000 žen ve věku 15 až 49 let)

Rok	Česká republika	Jihomoravský kraj	v tom okresy						
			Blansko	Brno-město	Brno-venkov	Břeclav	Hodonín	Vyškov	Znojmo
2000	35,1	33,5	33,9	32,5	35,3	33,0	32,2	34,0	35,9
2001	35,5	34,2	34,1	34,6	37,4	31,6	31,4	34,5	35,5
2002	36,5	36,0	35,8	37,1	37,7	32,0	35,0	37,7	35,2
2003	37,0	35,9	37,0	36,8	38,0	33,0	32,2	35,8	37,7
2004	38,7	38,4	38,2	39,8	41,0	37,5	34,7	39,5	35,9

Pozitivní vývoj porodnosti v posledních letech je sice doložen statistickými ukazateli, ovšem je třeba zohlednit to, že rok 2000, jako výchozí hranice, byl vyvrcholením procesu dlouhodobého poklesu v porodnosti. O tom svědčí delší časová řada živě narozených dětí v jednotlivých okresech kraje, uvedená v tabulce 3.3.4.

Průměrný věk matky při narození dítěte ve sledovaném období vzrostl o 1,6 roku, v roce 2004 dosáhl hranice 28,5 let, při narození prvního dítěte to byla hranice 26,8 let (o 1,8 roku více než v roce 2000). V roce 2000 se 36,4% dětí z celku narodilo matkám ve věku do 24 let, v roce 2004 to bylo již jen 23,3%.

Tab. 3.3.4 Počet živě narozených podle okresů

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/1994
Jihomoravský kraj	11 701	10 310	9 786	9 673	9 716	9 547	9 567	9 626	10 067	10 007	10 660	91,1
Blansko	1 175	1 102	987	1 027	1 001	888	907	904	943	974	999	85,0
Brno-město	3 523	3 147	3 007	2 966	2 992	3 060	3 135	3 240	3 427	3 367	3 603	102,3
Brno-venkov	1 654	1 462	1 415	1 399	1 417	1 435	1 369	1 445	1 467	1 498	1 648	99,6
Břeclav	1 378	1 154	1 083	1 035	1 106	1 120	1 062	1 002	1 005	1 034	1 170	84,9
Hodonín	1 817	1 493	1 426	1 392	1 414	1 331	1 317	1 268	1 404	1 281	1 370	75,4
Vyškov	884	787	743	771	722	715	735	739	809	771	847	95,8
Znojmo	1 270	1 165	1 125	1 083	1 064	998	1 042	1 028	1 012	1 082	1 023	80,6

Ekonomická a sociální transformace společnosti probíhající v posledních letech přinesla základní změny v reprodukčním chování v celé České republice, stejně i v Jihomoravském kraji. Došlo ke změně hodnotové orientace, myšlení mladé generace se zásadně liší od generace předchozí. Do popředí vystupují individuální zájmy a priority – získání vzdělání, cesty za lepšími pracovními příležitostmi, možnost studia či zaměstnání v zahraničí, zajištění vlastního bydlení či jen pouhá potřeba „užít si života“. To vše jsou faktory, které u mladé generace ovlivňují odklady vstupu do manželství na pozdější dobu, pokud se pro něj vůbec rozhodnou, u žen jde však především o rozhodnutí mít děti až ve vyšším věku.

S porodností, o níž byla doposud řeč, úzce souvisí i potratovost. Efektivnost populační politiky byla vždy měřena stoupající křivkou porodnosti a klesající křivkou potratovosti. Celková potratovost má dvě základní

složky – samovolné potraty, jež mají charakter především biologický, dále pak potraty umělé (umělé přerušování těhotenství a tzv. ostatní potraty), které mají charakter společensko-sociální. Stejně jako porodnost je potratovost možno hodnotit pomocí poměrových ukazatelů, **hrubá míra potratovosti** udává počet potratů na 1 000 obyvatel středního stavu, **úhrnná potratovost** je počet potratů vztahený na 1 000 žen ve věku 15 až 49 let, **potratový index** pak udává počet potratů na 100 narozených.

Tab. 3.3.5 Potraty

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Počet potratů	4 505	4 297	4 131	4 153	3 936	-569
na 1 000 obyvatel	4,0	3,8	3,7	3,7	3,5	-0,5
na 1 000 žen ve věku 15 až 49 let	15,8	15,3	14,8	14,9	14,2	-1,6
Podíl potratů z ukončených těhotenství (%)	32,0	30,8	29,0	29,3	26,9	-5,1
Potratový index	47,0	44,6	40,9	41,4	36,8	-10,2
Podíl samovolných potratů (%)	28,7	26,1	27,8	30,4	.	x

V roce 2004 byl v Jihomoravském kraji evidováno 3 936 potratů, tento počet byl o 569 potratů nižší proti roku 2000, což představuje pokles o 12,6 %. Příznivě se vyvíjely i poměrové ukazatele hrubé míry potratovosti a úhrnné potratovosti. Podíl potratů z ukončených těhotenství v roce 2004 činil 26,9 % a byl o 5,1 bodu nižší, než v roce 2000. Ve sledovaných letech poklesl i potratový index, snížení je zřetelné především z dlouhodobého pohledu, například v roce 1995 na 100 narozených dětí připadlo téměř 56 potratů. Podíl samovolných potratů na celkovém počtu z dlouhodobého hlediska výrazně nekolísá.

V úvodu kapitoly bylo uvedeno, že druhou složkou demografické reprodukce, a to složkou zápornou, je úmrtnost. Je uváděn absolutní počet zemřelých, vyšší vypovídací schopnost má **hrubá míra úmrtnosti**, což je počet zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu. Následuje míra úmrtnosti podle věku (**specifická úmrtnost**), která udává počet zemřelých v určitém věku na 1 000 osob v dané věkové skupině. Nejvyšší vypovídací schopnost má standardizovaná míra úmrtnosti, která eliminuje vliv věkové struktury populace. S jistotou platí fakt, že s rostoucím věkem se úmrtnost zvyšuje, specifická úmrtnost ve vyšších věkových skupinách je vyšší. **Standardizovaná míra úmrtnosti** je potom definována jako úmrtnost teoretické populace vypočtená z jednotlivých specifických úmrtností konkrétní populace. Při srovnání různých regionů ukazuje, jaká by byla regionech úmrtnost, kdyby věková struktura jejich obyvatelstva byla shodná.

Tab. 3.3.6 Zemřelí

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Zemřelí	12 070	11 656	11 937	12 081	11 592	-478
na 1 000 obyvatel	10,6	10,3	10,6	10,8	10,3	-0,3
Standardizovaná míra úmrtnosti	10,1	9,9	10,1	10,2	9,8	-0,3
Naděje dožití při narození						
muži	71,90	72,31	72,56	72,51	72,92	1,02
ženy	78,67	78,96	79,17	79,26	79,61	0,94
rozdíl (ženy - muži)	6,77	6,65	6,61	6,75	6,69	x
Naděje dožití ve věku 60 let						
muži	17,16	17,44	17,63	17,55	17,80	0,64
ženy	21,57	21,81	21,83	21,89	22,13	0,56
rozdíl (ženy - muži)	4,41	4,37	4,20	4,34	4,33	x

K charakteristice řádu vymírání populace se používá úmrtnostních tabulek, které pomocí tabulkových funkcí spolu propojených vyjadřují intenzitu úmrtnosti dané populace. Výsledkem výpočtu je ukazatel naděje dožití (střední délka života). **Naděje dožití (střední délka života)** je počet roků, který pravděpodobně prožije osoba právě x-letá za předpokladu, že po celou dobu jejího dalšího života se nezmění řád vymírání zjištěný úmrtnostní tabulkou. Ukazatel se používá nejčastěji ve formě naděje dožití (střední délka života) při narození – kolik roků se dožije osoba právě narozená.

Tab. 3.3.7 Zemřelí podle pohlaví – relativně (na 1 000 obyvatel středního stavu)

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Muži						
Česká republika	10,98	10,80	10,95	11,25	10,90	-0,08
Jihomoravský kraj	11,03	10,48	11,00	11,01	10,69	-0,34
Blansko	11,37	10,47	11,47	10,73	11,33	-0,04
Brno-město	11,05	10,39	11,17	11,06	10,56	-0,49
Brno-venkov	11,58	10,63	11,03	11,21	10,32	-1,26
Břeclav	9,48	9,83	10,86	10,68	10,81	1,34
Hodonín	11,01	10,60	10,81	11,25	10,89	-0,12
Vyškov	11,37	10,50	11,54	11,42	10,39	-0,98
Znojmo	11,34	11,06	10,04	10,53	10,89	-0,45
Ženy						
Česká republika	10,26	10,29	10,29	10,59	10,12	-0,14
Jihomoravský kraj	10,23	10,11	10,28	10,55	9,98	-0,25
Blansko	9,50	10,21	10,93	10,13	9,81	0,31
Brno-město	10,60	10,55	10,83	11,20	11,06	0,46
Brno-venkov	10,86	10,18	10,54	10,98	9,53	-1,33
Břeclav	8,78	9,04	9,08	10,44	8,42	-0,36
Hodonín	10,01	9,98	9,45	9,04	9,48	-0,53
Vyškov	10,58	9,95	10,82	10,98	10,27	-0,31
Znojmo	10,41	9,84	9,49	10,02	9,37	-1,04

Údaje o střední délce života se podstatně liší podle pohlaví. Biologicky je dáno, že se rodí více chlapců (na 100 narozených dívek v průměru připadá 106 narozených chlapců), biologicky je ovšem také dáno, že u mužů je ve vyšších věkových skupinách dána vyšší pravděpodobnost úmrtí a tím je celkově dána nižší naděje dožití (střední délka života). Jihomoravský kraj v posledních letech drží primát, naděje dožití při narození je u žen nejvyšší v České republice, u mužů je to pomyslné čtvrté místo.

V roce 2004 zemřelo v Jihomoravském kraji 11 592 osob, což bylo o 478 osob, tj. o 4,0 % méně, než v roce 2000. Při srovnání **hrubé míry úmrtnosti** je Jihomoravský kraj v posledních letech na úrovni republikových hodnot. Hrubá míra úmrtnosti v kraji se v roce 2004 snížila proti roku 2000 o 0,3 bodu a dosahovala 10,3 zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu (u mužů v roce 2004 hodnota 10,7 byla o 0,3 bodu nižší, u žen hodnota 10,0 byla o 0,2 bodu nižší proti roku 2000). Shodný bodový pokles byl zaznamenán u standardizované míry úmrtnosti, v roce 2004 podle tohoto ukazatele, v němž je eliminován vliv věkové struktury, byla dosažena hodnota 9,8 zemřelých na 1 000 obyvatel.

Ze srovnání hrubé míry úmrtnosti v okresech kraje podle pohlaví je patrná příznivá situace v okresech Břeclav a Hodonín, především u úmrtnosti žen, zde jsou zaznamenány nejnižší relativní hodnoty. Zajímavostí je, že pouze v okrese Brno-město nastala v letech 2001, 2003 a 2004 situace, kdy úmrtnost žen je na vyšší úrovni než úmrtnost mužů. Zároveň je úmrtnost žen v uvedených letech i nejvyšší ve srovnání s ostatními okresy. U úmrtnosti mužů byla v průběhu sledovaných let opakovaně nejvyšší hodnota vykázána pouze v okrese Vyškov, a to v roce 2002 a 2003.

Nejvyšší počet zemřelých v roce 2004 byl ve věkové skupině 80 až 89 let, tvořili 28,8 % všech zemřelých. Naproti tomu v roce 2000 byla nejpočetnější skupina zemřelých ve věku 70 až 79 let, když tvořili 32,2 % zemřelých. Zemřelí starší 60 let tvořili v roce 2000 celkem 82,2 % z celku, v roce 2004 to bylo 83,5 %, tedy o 1,3 bodu více.

Nejmenší počet zemřelých a tím nejnižší vypočtená hodnota specifické úmrtnosti je v nejnižší věkové skupině 0 až 14 let. V detailnějším pohledu na tuto skupinu je třeba uvést ukazatel **kojenecké úmrtnosti** (počet zemřelých do jednoho roku na 1 000 živě narozených) a ukazatel **novorozenecké úmrtnosti** (počet zemřelých do 28 dnů na 1 000 živě narozených), oba měly ve sledovaném období příznivý sestupný trend. V roce 2004 patřilo Jihomoravskému kraji prvenství mezi kraji České republiky, když na 1 000 živě narozených připadlo pouze 2,3 zemřelých ve věku do 1 roku.

Velmi obecně lze konstatovat, že zvyšující se podíl zemřelých nad 60 let ukazuje na lepší se stav populace, na zvyšující se věk. Přesto se věková skladba zemřelých v tomto relativně krátkém období nijak významně neměnila, změny by byly patrné pouze v dlouhodobé časové řadě, kde by se projevila na jedné straně neustále klesající novorozenecká a kojenecká úmrtnost, na druhé straně pak zvyšující se střední délka života.

Tab. 3.3.8 Úmrtnost podle věku

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Zemřelí celkem	12 070	11 656	11 937	12 081	11 592	-478
v tom ve věku:						
0 - 14	70	52	72	59	60	-10
15 - 39	340	305	318	284	297	-43
40 - 59	1 739	1 659	1 632	1 661	1 551	-188
60 - 69	1 776	1 718	1 770	1 759	1 805	29
70 - 79	3 881	3 632	3 681	3 530	3 290	-591
80 - 89	3 191	3 133	3 301	3 518	3 344	153
90+	1 073	1 157	1 163	1 270	1 245	172
Specifická úmrtnost podle věkových skupin ¹⁾						
0 - 14	0,39	0,30	0,42	0,35	0,36	-0,02
15 - 39	0,81	0,73	0,77	0,68	0,72	-0,09
40 - 59	5,44	5,23	5,17	5,27	4,91	-0,53
60 - 69	17,67	16,94	17,15	16,47	16,29	-1,37
70 - 79	46,12	43,70	44,64	43,27	40,89	-5,23
80 - 89	122,05	113,16	112,49	113,96	102,63	-19,42
90+	245,54	281,44	266,62	284,75	271,83	26,30

¹⁾ zemřelí v dané věkové skupině na 1 000 obyvatel v této skupině

Pro rok 2004 bylo provedeno srovnání specifických úmrtností podle věkových skupin v jednotlivých okresech. Ve věkové skupině do 14 let byla nejvyšší úmrtnost v okrese Znojmo (0,44 zemřelých na 1 000 obyvatel v tomto věku), nejnižší hodnota v okrese Brno-venkov (0,23). Dále zkráceně pro každou věkovou skupinu vždy okres s nejvyšší a nejnižší hodnotou: věková skupina 15 až 39 let – Znojmo 0,86 a Vyškov 0,55, skupina 40 až 59 let – Znojmo 5,90 a Vyškov 3,79, věk 60 až 69 let – Břeclav 17,89 a Brno-venkov 14,38, skupina 70 až 79 let – Hodonín 44,17 a Brno-město 37,34, věk 80 až 89 let – Vyškov 118,91 a Brno-město 94,37 a konečně věk nad 90 let – Blansko 310,08 a Hodonín 240,20. Jestliže se toto srovnání provede v ostatních letech sledovaného období, okresy se v krajních hodnotách vcelku pravidelně obměňují, nelze tedy obecně říct, že v některém okrese jsou podmínky úmrtnosti dlouhodobě zcela odlišné od krajských hodnot, jinak řečeno, že by se v některém okrese v jistém věku pravidelně umíralo víc, v jiném pak méně.

Pro charakteristiku úmrtnosti v daném regionu je důležité také zastoupení jednotlivých **příčin smrti** v populaci. Pro jejich klasifikaci slouží mezinárodně doporučená systematika, která je revidována každých 10 let. Od roku 1994 je v platnosti 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů, v níž je 20 tříd. Jsou spolu s počty zemřelých podle příčin uvedeny přehledně v tabulce 3.3.9. Nemoci oběhové soustavy (IX. třída) příčinám dlouhodobě vévodí, v roce 2000 byly příčinou u 56,3 % úmrtí, v roce 2004 to bylo u 55,1 % úmrtí. Druhou největší skupinou jsou novotvary (II. třída), v roce 2000 způsobily 25,8 % a v roce 2004 25,5 % úmrtí. Ostatní třídy příčin mají ve struktuře úmrtí podstatně menší zastoupení. Zmínit je však třeba sebevraždy, jako jistě nežádoucí patologický jev ve společnosti. V roce 2004 bylo v kraji spácháno 150 sebevražd (1,3 % z celkového počtu zemřelých), jejich počet byl o 30, tj. o 16,7 % nižší, než v roce 2000 (1,5 % ze zemřelých).

Tab. 3.3.9 Zemřelí v Jihomoravském kraji podle příčin smrti

Třídy příčin úmrtí (podle 10. revize Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů)	Počet zemřelých				
	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem	12 070	11 656	11 937	12 081	11 592
I. Některé infekční a parazitní nemoci (A00 - B99)	18	24	20	35	27
II. Novotvary (C00 - D48)	3 109	3 004	3 107	3 095	2 957
z toho: zhoubné novotvary (C00 - C97)	3 099	2 992	3 097	3 088	2 943
z toho: zhoubné novotvary tlustého střeva (C18)	272	246	273	261	226
zhoubné novotvary konečníku (C20)	117	121	133	152	112
zhoubné novotvary hrtanu (C32)	36	36	29	25	25
zhoubné novotvary průdušek a plic (C34)	535	534	526	532	503
zhoubné novotvary prsu (C50)	258	225	206	224	202
zhoubné novotvary mízní,krvetvorné a příbuzné tkáně (C81 - C96)	243	246	230	241	216
III. Nemoci krve a některé poruchy týkající se mechanismu imunity (D50 - D89)	3	6	12	13	9
IV. Nemoci endokrinní,výživy a přeměny látek (E00 - E90)	109	129	124	133	139
V. Poruchy duševní a poruchy chování (F00 - F99)	15	15	10	22	30
VI. Nemoci nervové soustavy (G00 - G99)	151	142	144	169	155
VII. Nemoci oka a očních adnex (H00 - H59)	-	-	-	-	-
VIII. Nemoci ucha a bradavkového výběžku (H60 - H95)	-	-	-	-	-
IX. Nemoci oběhové soustavy (I00 - I99)	6 795	6 478	6 710	6 712	6 390
z toho: infarkt myokardu (I21 - I23)	1 591	1 554	1 548	1 303	1 193
ostatní formy ischemické choroby srdeční (I20, I24 a I25)	1 075	892	924	1 140	1 146
cévní nemoci mozku (I60 - I69)	2 004	1 852	1 951	2 001	1 594
X. Nemoci dýchací soustavy (J00 - J99)	431	429	372	423	391
z toho: záněty plic (J12 - J18)	253	250	219	244	221
XI. Nemoci trávicí soustavy (K00 - K93)	471	477	514	481	506
XII. Nemoci kůže a podkožního vaziva (L00 - L99)	1	-	2	3	1
XIII. Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně (M00 - M99)	4	1	3	6	2
XIV. Nemoci močové a pohlavní soustavy (N00 - N99)	137	116	133	115	131
XV. Těhotenství, porod a šestinedělí (O00 - O99)	-	2	-	-	-
XVI. Některé stavy vzniklé v perinatálním období (P00 - P96)	20	13	27	19	14
XVII. Vrozené vady,deformace a chromozonální abnormality (Q00 - Q99)	10	17	11	9	6
XVIII. Příznaky, znaky a abnormální klinické a laboratorní nálezy nezařazené jinde (R00 - R99)	43	41	60	75	69
XX. Vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti (S00 - Y98)	753	762	688	771	765
z toho: sebevraždy (X60 - X84)	180	165	150	161	150

Součástí tzv. přirozeného pohybu obyvatelstva jsou sňatky a rozvody. Obojí je možno spojovat s následnou migrací, růst sňatečnosti může být předzvěstí růstu porodnosti, to vše následně ovlivňuje i věkovou strukturu populace. U sňatků a rozvodů je možno uvádět pouze jejich počet, přesnější je však **hrubá míra sňatečnosti (rozvodovosti)**, což je počet sňatků (rozvodů) na 1 000 obyvatel středního stavu, nebo **míra sňatečnosti (rozvodovosti) podle věku**, což je počet sňatků (rozvodů) mužů nebo žen na 1 000 mužů nebo žen v dané věkové skupině. Často je uváděn i **index rozvodovosti**, což je počet rozvodů v daném čase a území na 100 sňatků uzavřených ve stejném čase a území.

Tab. 3.3.10 Sňatky a rozvody

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Sňatky	6 053	5 602	5 628	5 441	5 647	-406
na 1 000 obyvatel	5,33	4,97	5,01	4,85	5,03	-0,30
Průměrný věk						
nevěsty	27,6	27,8	28,2	28,7	29,2	1,6
ženicha	30,7	30,8	31,2	31,8	32,2	1,5
Rozvody	2 915	3 102	3 110	3 193	3 294	379
na 1 000 obyvatel	2,56	2,75	2,77	2,85	2,93	0,37
v tom podle délky trvání manželství (%):						
0 - 4 roky	19,7	17,3	17,4	17,6	15,7	¹⁾ -4,0
5 - 9 let	25,8	25,8	23,2	19,7	21,7	¹⁾ -4,1
10 - 14 let	21,2	21,2	21,0	23,1	21,3	¹⁾ 0,1
15 a více let	33,3	35,6	38,4	39,6	41,3	¹⁾ 8,0
Index rozvodovosti	48,16	55,37	55,26	58,68	58,33	x

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

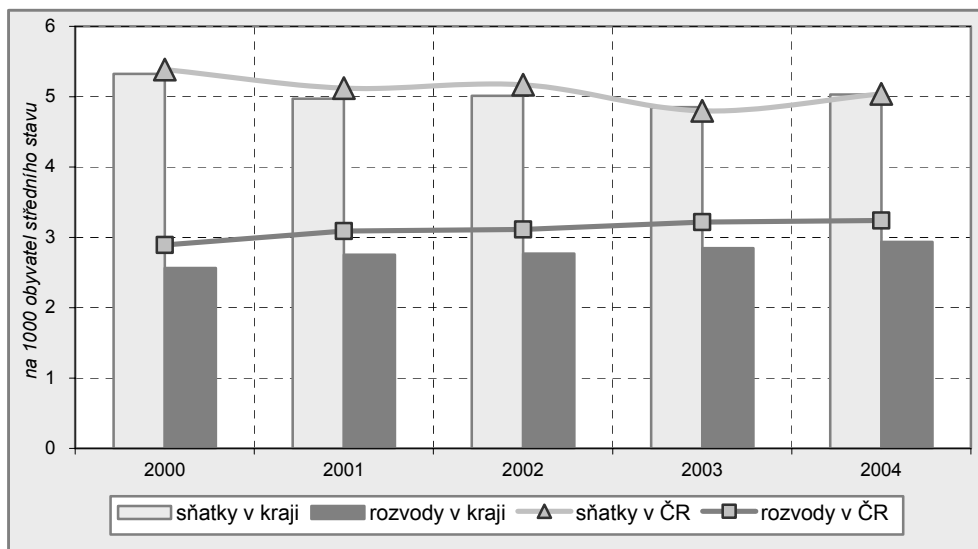
Období let 2000 až 2004 je v Jihomoravském kraji shodně se situací v České republice charakterizováno poklesem počtu sňatků, následně tím i jejich intenzity. Ke snížení počtu docházelo i přes příznivou věkovou strukturu potenciálních snoubenců. V roce 2004 bylo v kraji uzavřeno 5 647 sňatků, což bylo proti roku 2000 o 406, tj. o 6,7 % méně, pokles hrubé míry sňatečnosti představoval 0,30 bodu, když v roce 2004 na 1 000 obyvatel středního stavu připadlo 5,03 uzavřených sňatků. O změně populačního klimatu ve společnosti byla již zmínka v části věnované porodnosti. Mladí lidé odkládají sňatky do vyššího věku, důvodem jsou ekonomické a psychologické faktory – potíže ekonomické a bytové na jedné straně, možnost seberealizace na straně druhé. Průměrný věk nevěsty dosáhl v roce 2004 29,2 let a byl o 1,6 roku vyšší, než v roce 2000. Průměrný věk ženicha činil 32,1 let a zvýšil se o 1,5 roku. Ovšem k tomu, aby se rodily děti, nutně není třeba manželství. Svědčí o tom údaje uvedené již v přehledu 3.3.2 o dětech narozených mimo manželství. V roce 2004 jich bylo 2 670, což bylo o 1 067 více než v roce 2000 a v roce 2004 tvořily celou čtvrtinu narozených dětí.

Tab. 3.3.11 Sňatky a rozvody v okresech (relativně na 1 000 obyvatel středního stavu)

	Počet sňatků					Počet rozvodů				
	2000	2001	2002	2003	2004	2000	2001	2002	2003	2004
Česká republika	55 321	52 374	52 732	48 943	51 447	29 704	31 586	31 758	32 824	33 060
Jihomoravský kraj	6 053	5 602	5 628	5 441	5 647	2 915	3 102	3 110	3 193	3 294
Blansko	565	519	509	490	493	259	246	255	300	280
Brno-město	2 191	2 059	2 073	2 022	2 150	1 153	1 284	1 263	1 214	1 338
Brno-venkov	842	783	762	755	787	401	388	394	396	425
Břeclav	597	567	554	555	565	329	324	321	309	346
Hodonín	808	689	729	681	728	321	404	340	385	411
Vyškov	464	414	463	388	396	193	208	209	252	196
Znojmo	586	571	538	550	528	259	248	328	337	298
	Sňatky na 1 000 obyvatel					Rozvody na 1 000 obyvatel				
Česká republika	5,39	5,12	5,17	4,80	5,04	2,89	3,09	3,11	3,22	3,24
Jihomoravský kraj	5,33	4,97	5,01	4,85	5,03	2,56	2,75	2,77	2,85	2,93
Blansko	5,24	4,82	4,74	4,56	4,58	2,40	2,28	2,37	2,79	2,60
Brno-město	5,72	5,49	5,58	5,47	5,84	3,01	3,42	3,40	3,28	3,63
Brno-venkov	5,29	4,91	4,74	4,66	4,79	2,52	2,43	2,45	2,44	2,59
Břeclav	4,78	4,57	4,49	4,51	4,59	2,63	2,61	2,60	2,51	2,81
Hodonín	5,02	4,31	4,58	4,30	4,61	1,99	2,53	2,14	2,43	2,60
Vyškov	5,35	4,79	5,35	4,47	4,55	2,23	2,41	2,41	2,91	2,25
Znojmo	5,13	5,01	4,72	4,82	4,62	2,27	2,18	2,88	2,96	2,61

Intenzita sňatečnosti v Jihomoravském kraji byla s výjimkou roku 2003 proti republikové úrovni nižší. Z okresů kraje sňatečnosti vévodí okres Brno-město, zde byla hodnota ukazatele vždy nad republikovým průměrem. Z ostatních okresů tento stav nastal pouze v okrese Vyškov, a to v roce 2000 a 2002. Pokud vezmeme prostý průměr sňatečnosti za sledovaných pět let, pak nejnižší úroveň sňatečnosti byla v okresech Břeclav a Hodonín.

Graf 3 Sňatečnost a rozvodovost v Jihomoravském kraji

Zcela opačný trend než u sňatečnosti je patrný u **rozvodovosti**. Zvýšení počtu rozvodů, tím i hrubé míry rozvodovosti, provázelo vývoj ve sledovaných letech jak v jednotlivých okresech, tak v Jihomoravském kraji i v České republice. V roce 2004 bylo v kraji realizováno 3 294 rozvodů, což bylo proti roku 2000 o 379, tj. o 13,0 % více, růst hrubé míry rozvodovosti představoval 0,37 bodu, když v roce 2004 na 1 000 obyvatel středního stavu připadlo 2,93 rozvodů.

Rozvodový index, což je, jak již bylo uvedeno, počet rozvodů na 100 uzavřených sňatků v daném roce, vzrostl ve sledovaném období téměř o 10 bodů. Často používaný zjednodušený výrok, že se „každé druhé manželství rozvádí“, je zavádějící. Růst rozvodového indexu v poslední době ovlivňuje především pokles počtu sňatků a nepravdivost výroku potvrzuje i struktura rozvodů podle délky trvání manželství (výrok by platil v případě, že by ve struktuře byla uvedena kategorie trvání manželství do 1 roku a byla by zároveň zastoupena podílem 50 %).